

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Ирина Сотирова

върху дисертацията на Мария Маринова

Стратегия и дипломация на ханския император У-ди (141-87 г. пр. н. е)
в Централна Азия през призмата на
“Летопис за Даюан” от “Записки на Великия историк”

Предложеният за защита десертационен труд, озаглавен “Стратегия и дипломация на ханския император У-ди (141-87 г. пр. н. е) в Централна Азия през призмата на “Летопис за Даюан” от “Записки на Великия историк”” се състои от Увод, четири глави (от които последната заключителна), Библиография и четири приложения с общ обем от 203 страници. Структурата е балансирана, текстът е фокусиран и съответстващ стилово на академичните изисквания, библиографията е добре подбрана и представителна, а приложенията представляват неотлъчна част от самата дисертация.

В Увода нагледно са представени обхвата на дисертацията, обекта и предмета на изследването, актуалността на проблема и приносната стойност. Глава I представя състоянието на изследванията по проблема и прави обзор на първичната и вторичната литература по темата, като авторът показва, че в българската академична общност има осезаема нужда от такова изследване и от превод на първични текстове, ключови за разбирането на азиатската история и култура. В глава II се прави анализ на историческия контекст на изследването, като политиките и стратегиите на династия Хан са представени

синтезирано, но в същото време изчерпателно. глава III се фокусира върху външнополитическите стратегии на император У-ди и включва особено ценни сведения и анализ не само за Китай, но и за голяма част от народите в Азия. Представени на средствата на „меката политика“ на Китай – тема, възвръщаща своята актуалност днес. Глава IV е заключителна, но едновременно с това бележи и перспективи за бъдещи изследвания. Четирите приложения (Превод на „Летопис за Даюан“; Карта на експанзията на Ханската династия през II в. пр.н.е.; Карта на държавните и етнополитическите образувания, с които Ханската империя има установени дипломатически отношения към II в. н.е.; Демографски профил на царствата в Западните региони въз основа на „Книга на династия Хан“ и „Книга на Късната династия Хан“) сами по себе си представляват ценен извор на информация за Китай и съседните страни през периода, но също са неразривна част от самия дисертационен текст, който би бил трудно разбираем и откъснато теоретичен без предложения илюстративен материал.

Дисертационният труд на Мария Маринова обхваща тема, ключова не само за Китай, но и за съседните държави. Въпреки че посоката, в която се разглежда дипломацията на император У-ди е на запад, към Централна Азия, стратегиите и политиките му са валидни и за връзките на Китай със страните на изток. Темата за дипломацията на Китай е особено актуална днес, когато Азия организира нови политически и икономически формации, включващи интересите на много от страните в района и касаещи целия свят. Въпросът за хегемонията и съответно независимостта се превръща в болезнена точка и погледът към историята е неизбежен. Текстът на “Летопис за Даюан” е сред

най-важните източници, разкриващи ранните етапи на формирането на Пътя на коприната. А въпросът за Пътя на коприната днес е не по-малко дипломатически и стратегически, отколкото е бил по времето на ханския император У-ди. Затова и достъпът до информация от първични извори е особено необходим в опитите за разбиране на процесите в азиатското пространство. В този аспект смятам, че дисертацията може да бъде важен източник на информация за всеки изследовател или читател, който търси основата на последвалия многовековен социален и политически ред в Азия.

От перспективата на кореист и преводач на класическия корейски исторически извор “Легенди и истории за Трите корейски царства” мога да твърдя, че дисертацията е ценен отправен и справочен материал по много от въпросите на Корейския полуостров. Времето на управление на император У-ди е ключов период за формирането на корейската държава, следователно много спорен и политически манипулиран. Текстът на Великия историк и някои от другите класически текстове, засегнати в дисертационния труд, са отправна точка за формирането на корейската национална идентичност. Бъдещо сравнение и обсъждане на начина, по който класическите китайски текстове се цитират и приемат в Корея ще бъде интересно и полезно както за Мария Маринова като специалист, така и за нас като кореисти и ползватели на текста.

За особено приносна считам глава III от дисертацията, озаглавена “Анализ на външнополитическите стратегии на император У-ди на базата на историческите сведения в „Летопис за Даюан“ от „Записките на Великия

историк“. В нея подробно са изброени и анализирани важните за периода дипломатически мисии и военни експедиции. Събитията и героите в тях са многократно възпроизвеждани в по-късни писмени източници и стават символ на мъдрост/глупост, геройство/низост и чест/позор за цяла Азия. Анализът, който Мария Маринова прави в дисертацията си, е подреден, фокусиран и систематизиран и би бил от полза за по-доброто разбиране на литературата на Изтока.

Не на последно по значимост място бих поставила приноса на дисертацията по отношения на превода (транскрипцията и транслитерацията) на множеството имена на държавни формирания, титли, исторически личности, региони и др. Уеднаквяването на изписването на географските, историческите, политическите и културните реалии е задача, която българските изтоковеди следва да решат с академично обсъждане и най-вероятно с взаимни компромиси. Работата на Мария Маринова би била добра отправна точка в една такава дискусия, предвид осмислеността и издържаността на превода, както и обема на привлечения изворен материал. Мария споменава, че “географските, политическите, културните и историческите реалии, изяснени в хода на изследването, биха могли да послужат като основа за създаване на специализиран речник или учебно пособие, предназначено за преподаватели и студенти в областта на китаистиката” (стр.14-15). Бих разширила посочения обхват към изготвянето на наръчник с основни топоними, етноними, заглавия на книги и др. за Китай и съседните страни, който би бил от особена полза за изтоковеди и изследователи и би намалил значително екзотичните авторски решения в

преноса на китайските думи на български език.

Предложеният дисертационен труд е академично издържан, фокусиран, изчерпателен и всеобхватен. Преводът на „Летопис за Даюан“ сам по себе си е ценен, а приложените допълнителни обяснения, бележки под линия и карти го правят достъпен и разбираем и за неспециалисти. Визуалното оформление, включващо паралелно и китайския текст, е изключително уместно и удобно. На базата на всичко изброено по-горе, безрезервно препоръчвам дисертационният труд да бъде оценен високо и на Мария Маринова да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен “доктор”.

Дата: 05.07.2025

И. Сотирова

